

REWITALIZACJA W MIEŚCIE I NA WSI

obserwacje AD 2018 i propozycje na przyszłość

Andrzej Brzozowy

PROJEKTY MIEJSKIE

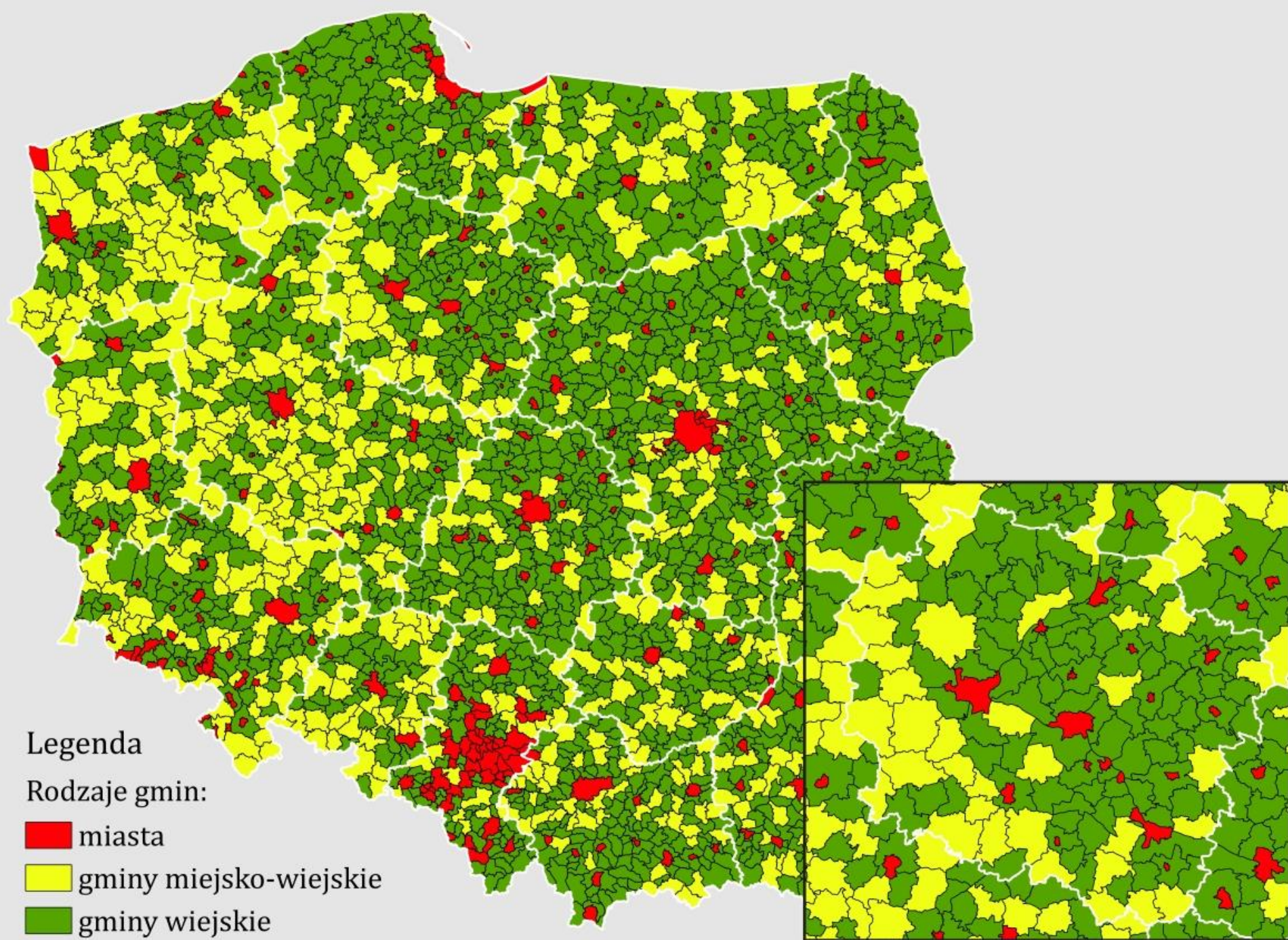
Konferencja podsumowująca I i II edycję konkursu dotacji polegającego na aktualizacji bądź przygotowaniu programu rewitalizacji w Województwie Kujawsko-Pomorskim

Toruń, 4 września 2018

MAŁE MIASTO I WIEŚ – WSPÓLNE UWARUNKOWANIA REWITALIZACJI

- „Kurczące się” miasta i wieś (*shrinking city*)
- Uczenie się rewitalizacji, nieraz „od zera”
- Wyjątkowa postać kapitału społecznego
- Dostęp do FE - konkurowanie z większymi/silniejszymi/zasobniejszymi JST
- Potencjał instytucjonalny
- Skala problemów
- Polityka rewitalizacyjna – estetyka, miejscowości centralne
- Wpływ rewitalizacji na rozwój lokalny – duży potencjał zmiany w małym mieście i na wsi
- Zatracanie/przywracanie charakteru wiejskiego/miasteczkowego
- Od 2015 możliwość opracowania i realizacji programów rewitalizacji na podstawie tych samych regulacji (Wytyczne MIR, Ustawa o rewitalizacji)
- Fundusze UE (głównie RPO) – szereg wyzwań, najważniejsze: dodatkowość i ciągłość
- „Losowy” status gmin (miejskie/wiejskie/miejsko-wiejskie)

2014-2020 - ZASADY RLKS/LEADER

A

REWITALIZACJA W RPO

RLKS zachowuje podstawowe założenia metody LEADER, to jest:

- 1) **oddolność** (szeroki udział społeczności lokalnej w tworzeniu i realizacji strategii),
- 2) **terytorialność** (lokalna strategia rozwoju przygotowana dla danego, spójnego obszaru),
- 3) **zintegrowanie** (łączenie różnych dziedzin gospodarki, współpraca różnych grup interesu),
- 4) **partnerstwo** (lokalna grupa działania jako lokalne partnerstwo, w którym uczestniczą różne podmioty z sektora publicznego, społecznego i gospodarczego),
- 5) **innowacyjność** (w skali lokalnej),
- 6) **decentralizacja** zarządzania i finansowania,
- 7) **sieciowanie i współpraca** (wymiana doświadczeń i rozpowszechnianie dobrych praktyk).

Cechy programu rewitalizacji wg Wytycznych MR:

- 1) **Kompleksowość** programu rewitalizacji
- 2) **Koncentracja** programu rewitalizacji
- 3) **Komplementarność** projektów rewitalizacyjnych/przedsięwzięć rewitalizacyjnych
- 4) Realizacja zasady **partnerstwa i partycypacja**
- 5) Minimalna zawartość (**elementy**) programu rewitalizacji

MAŁE MIASTO

WIEŚ

- Miejski charakter
- Funkcja lokalnego centrum
- Usługi publiczne dla większego obszaru
- Znaczenie wizerunkowe dla całego powiatu i dalej

Potencjał instytucjonalny JST

Niewielkie liczebnie grupy wiekowe/problemowe

Know-how

Niewielki kapitał prywatny

Trudności w delimitacji OZ

- Rozproszenie zabudowy
- Niska gęstość zaludnienia
- Mało partnerów rewitalizacji (ngos)
- Kilka nurtów wsparcia z UE

ŚREDNIE I DUŻE MIASTO A MAŁE MIASTO I WIEŚ – RÓŻNICE W WARUNKACH PROGRAMOWANIA I PROWADZENIA REWITALIZACJI

- **Różna skala degradacji i różne jej przyczyny**
- **Zróżnicowane doświadczenie w rewitalizacji**
- **Zróżnicowane oczekiwania społeczne**
- **Trudności w delimitacji w mniejszych gminach i miastach (niezależnie od statusu)**
- **Niejednorodność sieci osadniczej**
- **Zasobność samorządów lokalnych**
- **Odmienne kapitał społeczny**
- **Potencjał administracyjny („proceduralno-instytucjonalny”)**
- **Nierówna konkurencja w wyścigu o fundusze (RPO i inne)**
- **Różne warunki wsparcia rewitalizacji w poszczególnych RPO**

- Aż 94 programy rewitalizacji na Wykazie w Województwie Kujawsko-Pomorskim
- Ale opracowanie LPR/GPR to tylko początek wieloletniego, trudnego procesu rewitalizacji...
- ... zatem: **JAK IDZIE WDRAŻANIE WASZEGO PROGRAMU REWITALIZACJI?**
 - Zespół ds. rewitalizacji?
 - Komitet Rewitalizacji?
 - Partycypacja publiczna?
 - Projekty RPO?
 - Projekty własne?
 - Projekty partnerów (NGOs i in.)?
 - Monitorowanie?
- **Czy jest różnica miasto-wieś??**

Załącznik do uchwały nr 32/1581/18 Zarządu Województwa Kujawsko-Pomorskiego z dnia 22 sierpnia 2018 r.

L.p.	Rodzaj gminy (miejaska/miejsko-wiejska/wiejska)	Nazwa gminy	Powiat	Tytuł programu rewitalizacji	Data przyjęcia przez Radę Gminy (rok-miesiąc-dzień)	Nr i tytuł uchwały Miasta, którą p rewit
1.	wiejska	Radziejów*	radziejowski	Lokalny Program Rewitalizacji Gminy Radziejów na lata 2016-2023	2018-03-27	Uchwała Nr XX/21 Radziejów z dnia
2.	wiejska	Wielgie*	lipnowski	Lokalny Program Rewitalizacji Gminy Wielgie na lata 2016-2020 z perspektywą wykonania do roku 2023	2017-05-16	Uchwała Nr XXX/18 Wi
3.	wiejska	Zbójno*	golubsko-dobrzyński	Lokalny Program Rewitalizacji dla Gminy Zbójno na lata 2016-2026	2018-04-19	Uchwała nr Rady Gm z dnia 19 kw
4.	wiejska	Lubiewo	tucholski	Lokalny Program Rewitalizacji dla Gminy Lubiewo na lata 2017-2023	2017-06-29	Uchwała Nr XXXI/2 Lub
5.	miejsko-wiejska	Kowalewo Pomorskie*	golubsko-dobrzyński	Gminny Program Rewitalizacji Miasta i Gminy Kowalewo Pomorskie na lata 2015-2023	2017-06-21	Uchwała Nr XXIII/20 Kowalewie
6.	wiejska	Świekatowo*	świecki	Lokalny Program Rewitalizacji dla Gminy Świekatowo na lata 2016-2023	2017-08-31	Uchwała Nr XXVII/1 Świekatowo z dnia
7.	wiejska	Lubicz	toruński	Lokalny Program Rewitalizacji Gminy Lubicz na lata 2016-2023	2018-04-20	Uchwała Nr XLIV/5 Lubicz z dnia 20
8.	miejsko-wiejska	Radzyń Chełmiński*	grudziądzki	Lokalny Program Rewitalizacji Miasta i Gminy Radzyń Chełmiński na lata 2016-2023	2017-09-04	Uchwała Nr XXX/2 Radzunia Chełmiński 20
9.	wiejska	Stolno	chełmiński	Lokalny Program Rewitalizacji Gminy Stolno na lata 2017-2023	2018-05-08	Uchwała Nr XXXVIII/ Stolno z dnia
10.	wiejska	Chełmno*	chełmiński	Lokalny Program Rewitalizacji Gminy Chełmno na lata 2016-2023	2018-06-28	Uchwała Nr XXVII/ Chełmno z dnia 2
11.	miejska	Kowal*	włocławski	Gminny Program Rewitalizacji dla Gminy Miasta Kowal na lata 2017-2023	2017-09-19	Uchwała Nr XXXV/2 Kowal z dnia 19
12.	wiejska	Wielka Nieszawka	toruński	Lokalny Program Rewitalizacji Gminy Wielka Nieszawka na lata 2016-2023	2017-10-04	Uchwała Nr XXXIV/1 Wielkiej Nieszawce 20
13.	miejsko-wiejska	Barcin*	żniński	Gminny Program Rewitalizacji Gminy Barcin na lata 2016-2023	2017-08-30	Uchwała Nr XXXII/28 w Barcinie z dnia
						Uchwała Nr XXXI/

(na drodze do sukcesu nie ma skrótów)

GENERACJE REWITALIZACJI W POLSCE

GENERACJA	Rewitalizacja 1.0	Rewitalizacja 2.0	Rewitalizacja 3.0
<i>Inspiracja do rewitalizacji w mieście</i>	Początkowo oddolna, potem – FE (od czasu ZPORR)	System rewitalizacji z 2015 + FE (początkowo jako „NPR 2022”)	Oddolna (miasto ma silne przekonanie o celowości i zasadności rewitalizacji)
<i>Podstawy prawne i merytoryczne</i>	Brak, potem Wytyczne MRR na 2007-2013	Ustawa o rewitalizacji, Wytyczne MIR, KPM, komentarze do ustawy, podręczniki	Ustawa o rewitalizacji, Następna KPM? Następna KSRR? MRM2? PIM2?
<i>Wsparcie merytoryczne „z centrali”</i>	brak	Powszechne (konkursy dotacji, MRM, PIM publikacje, wydarzenia, sieci)	Powszechne (zawsze będzie potrzebne)
<i>Główne sfery działań</i>	Rynki, place, zabytki, infrastruktura publiczna	Kreatywne łączenie sfery społecznej z niezbędną poprawą warunków życia i tkanki miejskiej	Prawdopodobnie kilka nurtów, cecha wspólna – realna kompleksowość, duże zintegrowanie
<i>Powszechność</i>	Ok. kilkunastu procent gmin	Ponad 1100 programów rewitalizacji, wszystkie regiony, wiele gmin wiejskich	Przewiduję ok. 1/3 (300) miast Słowo-klucz: determinacja (Pożądane) zróżnicowanie regulacji dla miast i wsi
<i>Fundusze</i>	Początkowo własne, potem szerokim strumieniem zewnętrzne (ZPORR, FE 22004-2006, FE 2007-2013, EOG)	FE jako zachęta i „rozruch”, potem własne i poszukiwanie zewnętrznych	FE po 2020 (raczej nie powszechnie). Środki własne, środki prywatne, (wreszcie) duże znaczenie instrumentów zwrotnych
<i>Rozwiązania pozafinansowe</i>	brak	Ustawa o rewitalizacji (SSR, MPR i in.)	Ustawa o rewitalizacji oraz pakiet zachęt w różnych sferach polityki rozwoju
<i>Trwałość procesu bez FE</i>	niska	średnia	wysoka

GENERACJE REWITALIZACJI W POLSCE

Rewitalizacja 1.0

Rewitalizacja 2.0

Rewitalizacja 3.0

1990

2004

2015

2018

2023

2030

DO POŁOWY
PUSTA
CZY PEŁNA?

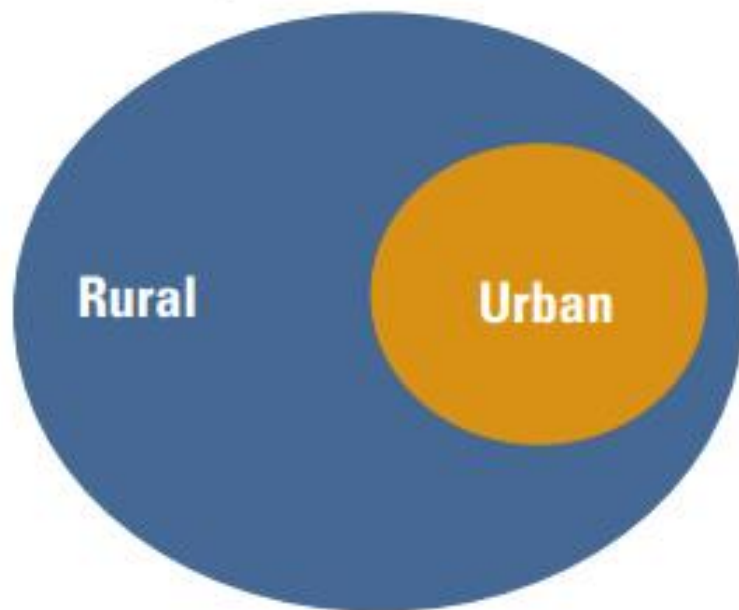
REWITALIZACJA MIEJSKA I WIEJSKA - PROPOZYCJE DOSTOSOWANIA SYSTEMU

- Wspólne zasady (większość), a różne regulacje
- Dwa „siostrzane” systemy, które się uzupełniają
- Rozgraniczenie pojęciowe: **REWITALIZACJA** w mieście (obszarach zurbanizowanych), kompleksowa **ODNOWA WSI** na wsi (w tym w częściach wiejskich gmin miejsko-wiejskich)
- Wykorzystanie rewitalizacji i odnowy wsi dla m.in. zmniejszania ubóstwa, adaptacji do zmian klimatu, poprawy ładu przestrzennego, dostępu do podstawowych usług itd. – różnie w dużych i małych JST
- Dążenie do ujednolicenia zasad wsparcia szeroko rozumianych FE (EFRR, EFS, EFRROW itd.)
- Komplementarność realna, a nie jako przeszkoda w procedurach
- Wykorzystanie BARDZO bogatego doświadczenia: konkursów dotacji, MRM (tam też są bardzo małe i małe miasta!!!), PIM, programów odnowy wsi, LEADER-a, RLKS
- Specjalne wsparcie FINANSOWE (FE i środki krajowe), też w kontekście akcentowania rozwoju całego kraju przez rząd (nowa KSRR, negocjacje FE 2021-2027, regulacje regionalne)
- SPRAWIEDLIWE zasady dostępu do środków dla mniejszych i biedniejszych JST
- Potrzeba dalszego, specjalnego wsparcia instytucjonalnego wsi i małych miast (nie tylko dotacje)
- Jest jeszcze sporo czasu na mądre zaprogramowanie (w 2014-15 tworząc system rewitalizacji brakowało czasu na stworzenie rozbudowanego, zaawansowanego systemu – uczmy się od startupów)
- Warto zrobić ewaluację, np. „Ocena wsparcia całości rozwoju lokalnego w ramach RPO i PROW w regionie kujawsko-pomorskim”
- EWOLUCJA, nie REWOLUCJA!!!

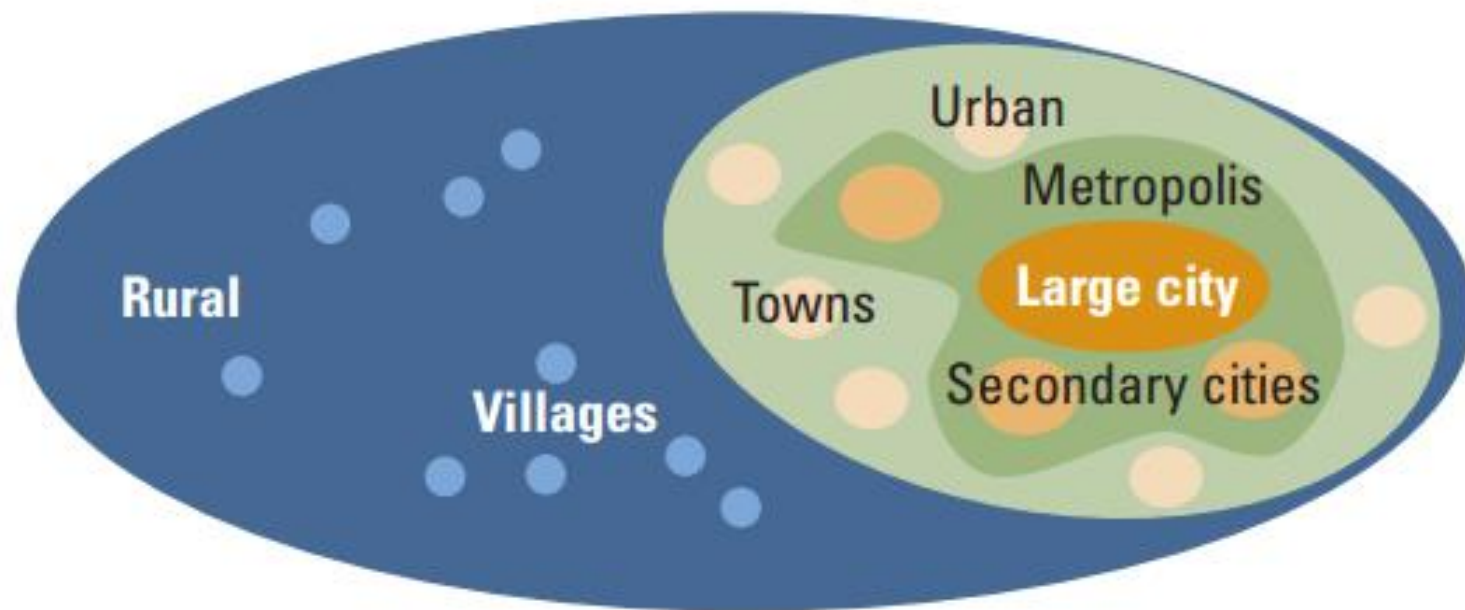
POTRZEBA MĄDREGO PODEJŚCIA I ELASTYCZNOŚCI

Figure 1.1 From dichotomy to continuum: a portfolio of places

The simplified area economy

and a more realistic representation

Source: WDR 2009 team.

Źródło: Reshaping economic geography - World Development Report, Bank Światowy 2009

NOWE MOŻLIWOŚCI DLA REWITALIZACJI MIEJSKIEJ I WIEJSKIEJ?

 Ministerstwo Inwestycji i Rozwoju

[Aktualności](#) | [Ministerstwo](#) | [Czym się zajmujemy](#) | [Dla mediów](#) | [Kontakt](#) | [Szukaj w serwisie](#)

[Strona główna](#) > [Czym się zajmujemy](#)

Mieszkanie Plus

04.06.2018

- [Mieszkanie Plus](#)
- [Mieszkanie na Start](#)
- [Specustawa mieszkaniowa](#)
- [Inwestycje Mieszkanie Plus](#)
- [Narodowy Program Mieszkaniowy](#)
- [Rada Mieszkalnictwa](#)
- [Forum Dialogu Mieszkaniowego](#)

Mieszkanie Plus

Mieszkanie Plus to pakiet rozwiązań wspierających budowę mieszkań na wynajem o umiarkowanych cenach i czynszach na zasadach rynkowych, także z wykorzystaniem gruntów publicznych. Elementem pakietu jest pomoc państwa w ponoszeniu wydatków mieszkaniowych w pierwszych latach najmu - Mieszkanie na Start.

Mieszkanie na Start

Dopłaty do czynszu dla najemców mieszkań

Program bezzwrotnego finansowego wsparcia osób fizycznych w ponoszeniu wydatków z tytułu najmu mieszkania to pomoc w formie dopłat pokrywających część czynszu najmu nowego mieszkania lub mieszkania oddanego do użytkowania w wyniku działań rewitalizacyjnych. Mieszkanie na Start to:

- konkretna pomoc finansowa dla osób o umiarkowanych i niższych dochodach (w tym dla ludzi młodych, rodzin z dziećmi, osób niepełnosprawnych i seniorów) w

 Ministerstwo Inwestycji i Rozwoju

[Aktualności](#) | [Ministerstwo](#) | [Czym się zajmujemy](#) | [Dla mediów](#) | [Kontakt](#) | [Szukaj](#)

[Strona główna](#) > [Strategia na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju](#) > [Kluczowe projekty](#)

Pakiet dla średnich miast

[gov.pl](#) Serwis polskiego rządu

 Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi

[Szukaj w Ministerstwie Rolnictwa i Rozwoju Wsi](#)

[O ministerstwie](#) | [Co robimy](#) | [Aktualności](#) | [Załatw sprawę](#) | [Kontakt](#)

[Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi](#) / [Aktualności](#) / [Wiadomości](#) / [Plan dla wsi - ochrona, wsparcie i rozwój polskiego rolnictwa](#)

Plan dla wsi - ochrona, wsparcie i rozwój polskiego rolnictwa

REWITALIZACJA MIEJSKA I ODNOWA WSI A FUNDUSZE 2021-2017

How to make it better ?

1

flexible

☑ **Yes** to general objectives being shared at EU level

☒ **No** to top-down investment priorities

Why?

To help regions and cities deal with their own specific challenges (e.g. migration, demographic change, natural disasters risks, etc.)

2

easier

☑ **Yes** to less bureaucracy

☑ **Yes** to more focus on impact

How?

Build a real partnership based on trust and improve cooperation among EU-National-Regional actors to cut redundant controls

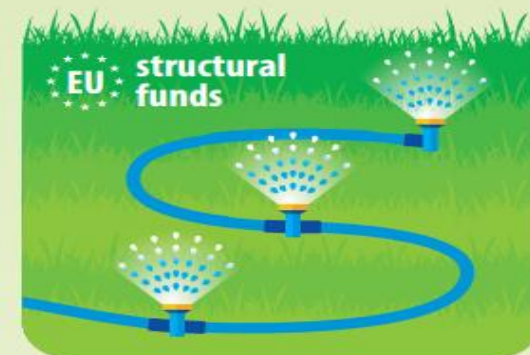
3

connected

☑ **Yes** to integrate cohesion policy with national reform programmes

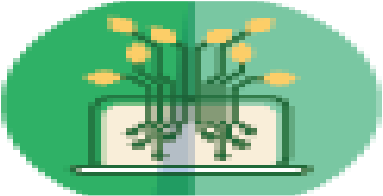
☑ **Yes** to more integration with other EU policies for research, SMEs, infrastructure, education etc.

☒ **No** to renationalising/centralising growth policies and tools

POLITYKA SPÓJNOŚCI 2021-2027

– PIERWSZE PROPOZYCJE PRIORYTETÓW

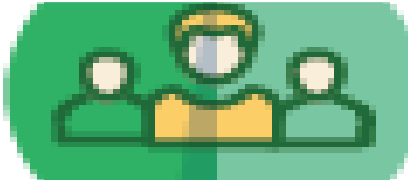
Bardziej inteligentna Europa, dzięki innowacjom, cyfryzacji, transformacji gospodarczej oraz wsparciu dla małych i średnich przedsiębiorstw

Bardziej przyjazna dla środowiska bezemisyjna Europa, wdrażająca porozumienie paryskie i inwestująca w transformację sektora energetycznego, w odnawialne źródła energii oraz w walkę ze zmianą klimatu

Lepiej połączona Europa, z siecią transportu strategicznego i siecią cyfrową

Europa o silniejszym wymiarze społecznym, realizująca cele europejskiego filaru praw socjalnych i inwestująca w wysokiej jakości zatrudnienie, edukację, umiejętności, integrację społeczną i równy dostęp do opieki zdrowotnej

Europa bliżej obywateli dzięki wspieraniu lokalnych strategii rozwoju i zrównoważonego rozwoju obszarów miejskich w całej UE

**REWITALI-
ZACJA
MIEJSKA
I ODNOWA
WSI
A
FUNDUSZE
2021-2017**

Czego mogą i powinny się uczyć wzajemnie małe miasta i wieś w zakresie rewitalizacji?

Pogłębiony dialog międzyresortowy z aktywnym udziałem regionów (od wniosków z różnych doświadczeń przez kierunki regulacji i komplementarne strategie, po budowę sprawnych instrumentów terytorialnych z użyciem FE i śr. krajowych)

Inspiracje i doświadczenia (RPO 2007-2013, 2014-2020, podejście LEADER, Odnowa Wsi, RLKS,)

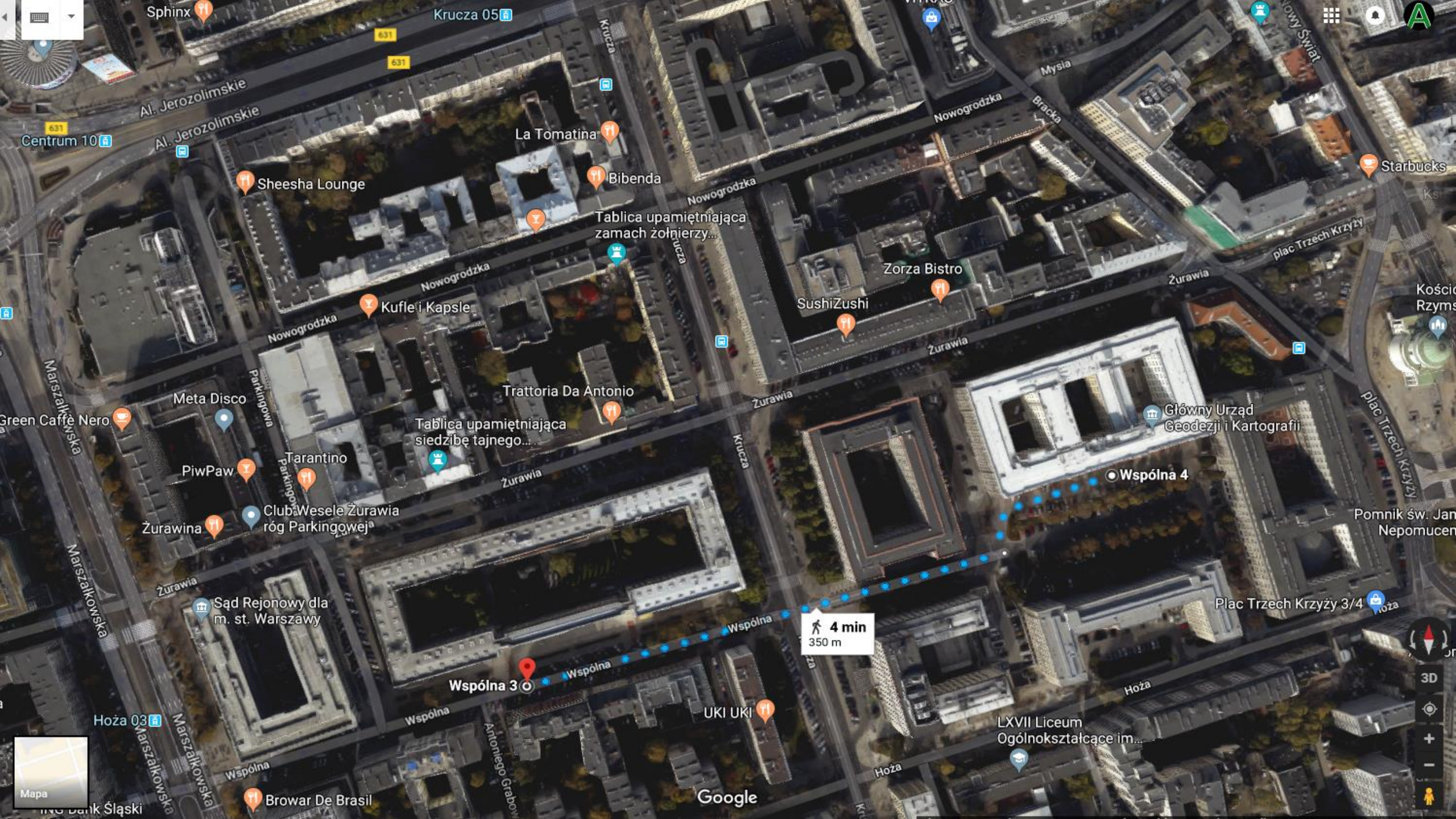
Użycie i rozwój sieci - rewitalizatorów, KSOW, JST, innych

Zaangażowanie aktywistów miejskich i wiejskich oraz naukowców

Wyjście z szufladek, m.in. dla rozwoju relacji miasto-wieś

Wspólny pilotaż (prototypowanie)

Programować tak, jakby za chwilę miał uderzyć kryzys

Centrum 10

Al. Jerozolimskie

Krucza 05

631

La Tomatina

Sheesha Lounge

Bibenda

Tablica upamiętniająca
zamach żołnierzy...

Kufle i Kapsle

Zorza Bistro

SushiZushi

plac Trzech Krzyży

Starbucks

Trattoria Da Antonio

Tablica upamiętniająca
siedzibę tajnego...

Główny Urząd
Geodezji i Kartografii

Wspólna 4

Pomnik św. Jan
Nepomucen

Plac Trzech Krzyży 3/4

4 min
350 m

Wspólna 3

Hoża 03

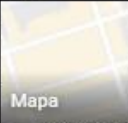
Sąd Rejonowy dla
m. st. Warszawy

UKI UKI

LXVII Liceum
Ogólnokształcące im...

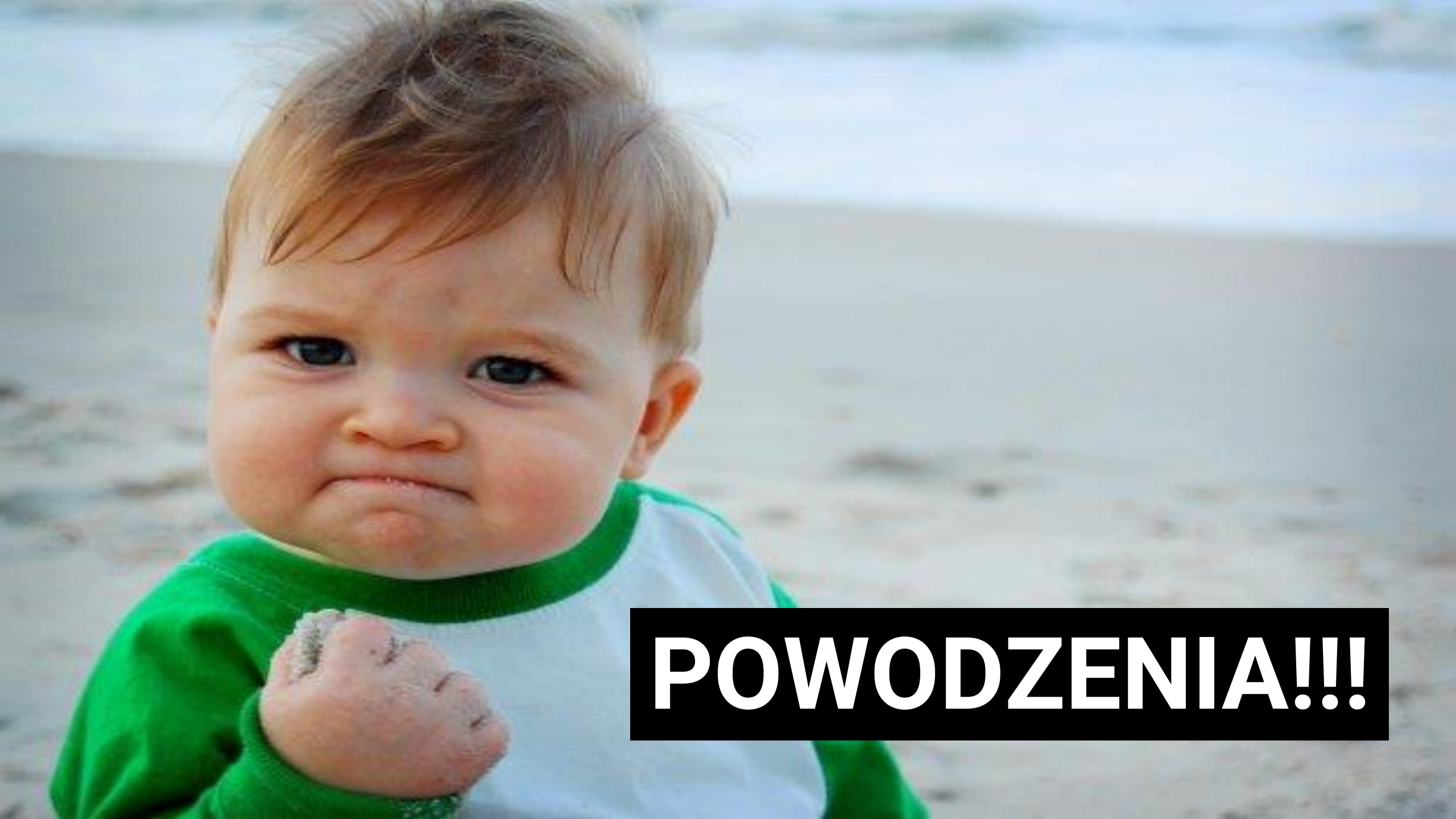
Browar De Brasil

Google

*Rewitalizacja stanowi proces
wyprowadzania ze stanu kryzysowego obszarów
zdegradowanych,
prowadzony w sposób **kompleksowy**,
poprzez **zintegrowane działania**
na rzecz **lokalnej społeczności**,
przestrzeni
i gospodarki,
skoncentrowane terytorialnie,
prowadzone przez **interesariuszy rewitalizacji**
na podstawie gminnego programu rewitalizacji.*

POWODZENIA!!!

DZIĘKUJĘ ZA UWAGĘ!

www.projektymiejskie.pl

fb.com/projektymiejskie